

MYKOLO KLEOPO OGINSKIO ŽMONOS

PARENGĖ KONSTANTINAS PRUŠINSKAS

Mykolo Kleopo Oginskio gyvenime moterys suvaidino itin svarbų vaidmenį. Rašytiniuose šaltiniuose gana nemažai informacijos, liudijančios, kad jos jam – kilmingam didikui, menininkui, politikui ir žavingam vyrui – skirdavo daug dėmesio. Nevengdavo moterų draugijos, atskirais laikotarpiais ir kūrybinį pakilimą suteikiančių santykių ir pats M. K. Oginskis. Jis buvo vedęs du kartus. Pirmoji Mykolo Kleopo žmona buvo Izabelė Lasocka (1764–1852), antroji – Marija de Neri (1778–1851).

Izabelės Lasockos-Oginskienės portretas. XIX a. Dailininkas Juzefas Marija Grassi (*Josef Maria Grassi*). Kurinys saugomas Krokuvos nacionaliniame muziejuje (Lenkija). Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo. Fotografas nežinomas

IZABELĖ LASOCKA-OGINSKIENĖ (1764–1852)

Pirmoji M. K. Oginskio žmona buvo Izabelė Lasocka. Jie susituokė 1789 m. gegužės 17 d. Bžezinos bažnyčioje. Tai buvo metai, kai M. K. Oginskis labai greitai kilo savo kaip politiko karjeros laiptais, ėmė garsėti kaip aktyvus politikas, sulaukė pirmųjų aukštų valstybinių apdovanojimų.

I. Lasocka buvo vienintelė Lenkijos didikų Antonio Lasockio (apie 1727–1799) ir Teresės Godlevskos-Laskovskos dukra. Antonis Lasockis buvo Gostino kaštelionas, Ciechanovo vaivada.

Mykolas Kleopas santuokoje su Izabele turėjo du sūnus: Tadaš Antonijų (1798–1844) ir Pranciškų Ksaverą (1801–1837). Oficialiai Mykolo Kleopo ir Izabelės santuoka buvo nutraukta 1804 m. kovo 16 dieną, neoficialiai ši santuoka nutrūko 1802 m., kai M. K. Oginskis pradėjo gyventi su Žemaitijos didiko Kajetono Nagurskio (1757–1802) iš Kurtuvėnų našle Marija de Neri (1778–1851), kuri buvo kilusi iš Italijos. 1803 m. liepos 10 d. gimė pirmoji Mykolo Kleopo Oginskio ir Marijos de Neri dukra Amelija.

Rašytiniuose šaltiniuose nurodoma, kad Mykolo Kleopo ir Izabelės Oginskių santuoka nutrūko dėl to, jog sutuoktiniai ilgą laiką gyveno atskirai. Būta ir turtinių nesutarimų, nes, kaip rodo išlikę dokumentai, būdama santuokoje su M. K. Oginskiu, Izabelė ėmėsi veiksmų, kuriais siekė atiboti savo turtą nuo vyro. Tokių veiksmų ji galėjo imtis dėl to, kad Mykolo Kleopo kaip politiko, pritarusio 1791 m. gegužės 3-osios konstitucijai, 1794 m. sukilimo dalyvio, po sukilimo pralaimėjimo pasirinkusio emigranto dalią, dvarai ir kitas turtas buvo valstybės nusavinami, perduodami valdyti kitiems šeiminkams.

Apie vėlesnius jo santykius su Izabele ir sūnumis iš pirmosios santuokos duomenų nėra išlikę, tačiau, kaip matyti iš Mykolo Kleopo 1818 m. rugpjūčio 16 d. Vilniuje surašyto testamento, jis rūpinosi visais savo vaikais. Testamento antrajame punkte nurodyta, kad visi jo paveldėti ir vėliau įsigyti dvarai turi būti lygiomis dalimis padalyti visiems jo vaikams (sūnums ir dukterims) iš abiejų santuokų (Ramunė Šmigelskytė-Stukienė: „Mykolas Kleopas Oginskis: politikas, diplomatas, ministras ir jo pasų kolekcija“ (Vilnius: Edukologija, 2013 m., p. 159–162).

MARIJA DE NERI-OGINSKIENĖ (1778–1852)

Marija de Neri gimė 1778 m. Venecijoje (Italija), mirė 1851 m. rugsėjo 21 d. Pizoje (Italija). Ji buvo kilusi iš garsios italų šeimos. Rašytiniuose šaltiniuose pažymima, kad tikėtina, jog iš jos giminės yra kilęs ir šventasis Pilypas Neri.

Jaunystėje Marija garsėjo savo grožiu, puikiu dainavimu, vėlesniais metais – ir savo organizaciniais sugebėjimais. Daugelyje rašytinių šaltinių nurodoma, kad ji buvo dainininkė, tačiau nėra išlikę žinių, kad ji būtų dalyvavusi viešuose koncertuose. Labiausiai tikėtina, kad ji turėjo gražų balsą, puikiai dainavo ir šių talentų neslėpdavo didikų vakarėliuose, kuiriuose lankydavosi.

Pirmasis Marijos vyras buvo Žemaitijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) politinis, karinis ir visuomenės veikėjas, Kurtuvėnų dvaro (Žemaitija) valdytojas, 1794 m. Tado Kosciuškos sukilimo dalyvis Kajetonas Nagurskis (gimė 1757

m. Kurtuvėnuose, mirė 1802 m. balandžio mėnesį Vienoje).

Marija ir Kajetonas vaikų neturėjo. Jie susipažino Venecijoje (Italija). Čia K. Nagurskis kurį laiką gyveno po 1794 m. Tado Kosciuškos sukilimo pralaimėjimo. 1796 m., po Jekaterinos II mirties, K. Nagurskis gavo amnestiją ir kartu su Marija apsistojo Varšuvoje, o vėliau atvyko į Vilnių, kur jie susituokė. Ši santuoka truko labai trumpai. 1802 m. K. Nagurskis mirė, nepalikęs įpėdinių. Kurtuvėnų dvarą, kuriam priklausė 1 000 valakų žemės ir keletas palivarkų, Marija pardavė ir kaip labai turtinga jauna našlė apsigyveno Vilniuje. Jos itališkas temperamentas, grožis traukė daugelį vyrų. Tuo laikotarpiu jos rankos siekė net Vilniaus generalgubernatorius Levinas Benigsenas ir jau su pirmąja savo žmona Izabele nebegyvenantis, bet su ja dar santuokos oficialiai nenutraukęs Mykolas Kleopas Oginskis. Marija pasirinko Mykolą Kleopą. Visuomenė ne itin palankiai vertino šiuos jų santykius, ypač todėl, kad Mykolas Kleopas dar nebuvo oficialiai nutraukęs santuokos su Izabele Lasocka. Tai nepakeitė Mykolo Kleopo pasirinkimo. Iš Vilniaus šurmilio jis su Marija pasitraukė į Zalesės dvarą Baltarusijoje. Kai jis tapo Rusijos imperijos senatoriumi, jo žmona gavo aristokratišką titulą ir pradėjo vadintis Marija de Neri. Kaip senatorienė ji dažnai dalyvavo imperatoriaus rengiamuose pokyliuose Sankt Peterburge.

Marija pasižymėjo aštriu protu, sumanumu, savo kaip finansistės gebėjimais. To reikėjo, nes Mykolas Kleopas ir vėlesniais metais buvo labai išlaidus. Ji padėjo vyrui sutvarkyti Zalesės, Vilniaus, Rietavo dvarų ir kitus ūkinius reikalus. Įvairiuose rašytiniuose šaltiniuose Marija de Neri apibūdinama kaip graži, bet labai valdinga, arogantiška, nepaisiusi savo vyro vaikų iš pirmosios santuokos interesų. Rašytiniuose šaltiniuose yra užuominų ir apie jos nesantuokinius ryšius, abejojama ir ar Ema yra Mykolo Kleopo Oginskio dukra.

Išlikę laišakai rodo, kad bent jau pirmieji jos ir Mykolo Kleopo Oginskio bendro gyvenimo metai buvo laimingi ir kad jie vienas kitą mylėjo.

Pirmoji Mykolo Kleopo ir Marijos Oginskių dukra Amelija gimė 1803 m. liepos 10 d. Zalesėje. Suaugusi ji tapo 1831 m. Panevėžio apskrities sukilėlių vado grafo Karolio Teofilio Zaluskio žmona. Amelija pratęsė ir muzikines Oginskių giminės tradicijas. Savo vaikus muzikos ji mokė pati. Dalis jų užaugę tapo garsiais muzikais. Keletas Amelijos provaikaičių ir šiandien garsina Oginskių giminę kaip muzikos atlikėjai, kompozitoriai, muzikologai.

1808 m. Florencijoje Oginskiams gimė sūnus Irenėjus Kleopas (tuo metu Mykolas Kleopas Oginskis buvo Paryžiuje), o 1810 m. – dukra Ema (jos vyras tapo grafas Ipolitas Bžostovskis). 1813 m. Oginskiai susilaukė dukters Idos, kuri ištekėjo už Adolfo Piottucho Kublickio. Dvi kitos jų dukros, iš kurių viena buvo Sofija (Zosė), kitos vardas nežinomas, mirė kūdikystėje ir yra palaidotos Vilniaus šv. Jonų bažnyčios Oginskių (Dievo kūno) koplyčioje, kurioje, kaip tai parašyta M. K. Oginskio testamente, norėjo būti palaidotas ir jis pats.

Tačiau... Po 1815 m. įvykusio Tautų kongreso M. K. Oginskis prarado viltį, kad bus įmanoma atkurti Lietuvos valstybę. Tada jis jau gana sunkiai sirgo podagra, gydytojais buvo patarę gyvenimui rinktis šiltesnius kraštus, todėl jis apsisprendė išvykti gyventi į užsienį. Apie 1822-uosius metus M. K. Oginskis savo dvarus užrašė žmonai Marijai de Neri bei vaikams ir pats išvyko į Italiją, kur įsikūrė 1823 metais. Ten, daugiausiai Florencijoje, jis praleido dešimt metų. Tuo laikotarpiu jis daug muzikuodavo, tobulino savo įgūdžius

Marijos de Neri-Oginskis portretas. XIX a. Dailininkas Dominikas Palegrini (*Domenico Pellegrini*). Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus. Arūno Baltėno nuotrauka. Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo

grodamas smuiku ir pianinu, domėjosi Italijos ir kitų Europos šalių muzikiniu gyvenimu, lankydavosi koncertuose, priėmimuose.

Mirė M. K. Oginskis taip pat Florencijoje. Tą 1833 m. spalio 10 d. jo akys užgeso ant į Italiją atvykusios dukters Emos rankų.

Marija de Neri, vyrui išvykus į Italiją, rūpinosi vaikais, jai ir jo vaikams paliktų dvarų reikalais. Nėra išlikę žinių, kad ji tuo laikotarpiu būtų Italijoje lankiusi vyrą. Tačiau kai jis mirė, ten nuvyko ir pasirūpino, kad M. K. Oginskio atminimas būtų tinkamai įamžintas. Jo palaikai buvo iš ankstesnės palaidojimo vietos (Florencijos vienuolyno kapinių prie Santa Marija Novela bažnyčios) perkelti į Florencijos šv. Kryžiaus (*Santa Croce*) baziliką, kur ilsisi daugelio pačių iškiliausių meno, mokslo ir valstybės veikėjų, tarp jų ir Dantės, Mikelandželo, Džoakino Rosinio, Nikolino Džovanio Batistos, Galilėjaus, palaikai. Marija M. K. Oginskio amžino poilsio vietoje pastatė balto marmuro paminklą, kuriame, tikėtina, įsiamžino ir ji pati – antkapinio paminklo skulptūroje pavaizduota moteris yra panaši į Mariją de Neri.

Marija de Neri-Oginskienė mirė 1851 m. rugsejo 21 d. Pizoje (Toskanos, kuri yra centrinėje Italijoje, mieste).